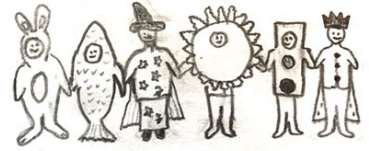

**KUNST
IN DE KLAS**

Stichting Kunst in de Klas

Kunst in de Klas Seizoen 2023

13-11-2022

Inhoud

1. Introductie: Kunst in de Klas.....	2
1.1 Ontstaansgeschiedenis Kunst in de Klas.....	2
1.2 Missie en visie Kunst in de Klas.....	3
1.3 Ambities seizoen 2023.....	4
2. Noodzaak Kunst in de Klas.....	5
2.1 Maatschappelijke context van Kunst in de Klas.....	5
2.2 Belang van Kunst in de Klas voor ontwikkeling van het kind	6
3. Werkwijze Kunst in de Klas: kinderen zijn de baas	7
3.1 Samenwerking met basisscholen.....	8
3.2 Opzet en aanpak van een Kunst in de Klas project.....	8
4. Impact van Kunst in de Klas	10
4.1 Wat biedt Kunst in de Klas kinderen?.....	11
4.2 Wat doet Kunst in de Klas met leerkrachten?	12
4.3 Wat doet Kunst in de Klas met ouders en de buurt?.....	13
4.4 Wat biedt Kunst in de Klas kunstacademies en studenten?	14
5. Activiteiten Kunst in de Klas seizoen 2023	15
5.1 Twee kunstprojecten met kunstmarkten op twee basisscholen in Arnhem en Maastricht	15
5.2 Inhoudelijke doelstellingen seizoen 2023.....	16
6. Begroting Kunst in de Klas	17
6.1 Begroting.....	17
6.2 Toelichting op de begroting en dekkingsplan.....	18
6.3 Financiële duurzaamheid Kunst in de Klas.....	18
7. Organisatie Kunst in de Klas	19
7.1 Organisatieteam seizoen 2023	19
7.2 Vaste medewerkers seizoen 2023.....	20

1. Introductie: Kunst in de Klas

1.1 Ontstaansgeschiedenis Kunst in de Klas

Stichting Kunst in de Klas (KiK) is opgericht door actrice Elsie de Brauw, in samenwerking met beeldend kunstenaar Monica de Jong en remedial teacher Mieke Nijboer. In 1996 maakten zij in Varik, een klein dorp aan de Waal in Nederland, op de basisschool van hun kinderen een toneelstuk van het boek *De kleine prins* van Antoine de Saint-Exupéry.

Kinderen uit alle klassen werden vanaf het begin betrokken bij de ontwikkeling van het toneelstuk en kregen ieder een rol of taak. Docenten lieten zich van hun meest creatieve kant zien. Ouders hielpen mee door kostuums te naaien en decors te bouwen. Dorpsgenoten boden spontaan hun hulp aan. Het hoogtepunt was de eindvoorstelling in de aula van de school, waar bijna het hele dorp naar kwam kijken. Voor iedereen een memorabele gebeurtenis, verankerd in het collectieve geheugen van het dorp. Een ervaring die de gemeenschap hechter wist te maken. Voor de kinderen was het een absolute doorbraak. Het creatieve proces leerde hen op ontdekking uit te gaan, en dat afwijken van de heersende norm – ‘doe maar gewoon dan doe je al gek genoeg’ - niet eng of slecht is, maar spannend en leuk kan zijn.

Naar aanleiding van deze gebeurtenis richtten de initiatiefnemers in 2016 Kunst in de Klas op, met als doel om basisscholen door heel het land de mogelijkheid te bieden een dergelijk project te organiseren. Dankzij een eenmalige subsidie van de Koninklijke Nederlandse Academie van Kunst en Wetenschappen (KNAW) kon in 2016-2017 een succesvol pilotjaar gerealiseerd worden. Onder de werktitel ‘Weergaloos’ was Kunst in de Klas actief op drie, zeer uiteenlopende basisscholen verspreid over Nederland: OBS Oberon in Den Bosch, basisschool Klingelenburg in Tuil en basisschool ‘t Anker in Amersfoort.

Kunst in de Klas werd daarnaast een stage en ontwikkeltraject voor jonge kunstenaars en kunststudenten. Het doet een beroep op de maatschappelijke verantwoordelijkheid van kunstenaars om kinderen kunst te inspireren en hen te helpen hun eigen creativiteit te ontdekken. Daarbij zijn de Kunst in de Klas projecten ook verrijkend voor de praktijk van de kunstenaar. Het ongeremde enthousiasme en de unieke kinderfantasie daagt kunstenaars uit hun beroep en het maakproces in een ander licht te beschouwen.

Na het succesvolle pilotjaar ging de stichting samenwerkingsverbanden aan met verschillende kunstacademies en regionale onderwijsorganisaties in Nederland. Inmiddels heeft Kunst in de Klas met een trouwe groep freelance kunstprofessionals en tientallen studenten van plaatselijke academies op elf basisscholen succesvolle producties gerealiseerd. Die producties hebben meer dan 1320 leerlingen, 33 kunstprofessionals, 110 studenten en ontelbaar veel leraren, ouders en andere familieleden en -vrienden een onvergetelijke ervaring bezorgd

waarin de verbeeldingskracht van kinderen werd gestimuleerd en gevierd. Wegens succes breidde de Stichting in 2018-2019 haar activiteiten uit naar België. Sindsdien is daar de zusterorganisatie VZW Kunst in de Klas actief. In België wordt Kunst in de Klas structureel ondersteund door Opera Ballet Vlaanderen.

1.2 Missie en visie Kunst in de Klas

Elk kind heeft het recht om zichzelf te zijn. Niet beperkt te worden in de ontwikkeling, maar de kans te krijgen voor zelfontplooiing en de vrijheid om eigen keuzes te maken. Het klinkt heel normaal, maar voor veel kinderen in Nederland is het dat niet. Ze worden beperkt door een problematische thuissituatie, armoede, een taalachterstand, een handicap, verwachtingen van ouders en leraren, afkomst, de buurt waarin ze wonen, religie of stereotypering. Onzichtbare muren rondom een klein wereldje.

Stichting Kunst in de Klas is er voor deze kinderen. Door grootschalige kunstprojecten op basisscholen te organiseren, wordt er een deur naar een andere, nog onbekende wereld geopend. De wereld van de verbeeldingskracht, waarin alles mogelijk is. Waar het niet uitmaakt waar je vandaan komt, wie je ouders zijn, dat je stottert of nog niet kunt lezen. Een wereld zonder muren, waarin je vrij bent om te worden wie je wil zijn.

De 'Kunst' in Kunst in de Klas is een middel, geen doel. Kunst is er niet alleen om naar te kijken, kunst kan je *doen*. Kunst wordt in de projecten dan ook niet verheven, maar juist gebruikt om kinderen op een actieve manier te *betrekken*. In drie weken tijd krijgen kinderen de kans om een volwaardig theaterstuk te maken: helemaal *zélf*, met hulp van professionele kunstenaars en kunststudenten. Een project van Kunst in de Klas laat op een concrete manier zien dat je door te vertrouwen op je eigen creativiteit en het tot uitvoering brengen van deze creativiteit écht iets kunt bereiken. Daarnaast laat het kinderen ook kennismaken met het werk van kunstenaars: samen met de studenten functioneren zij als rolmodellen.

Inclusiviteit is bij alle Kunst in de Klas projecten een belangrijke kernwaarde. Door iedereen – kinderen, leerkrachten, familie – bij de projecten te betrekken wordt de inclusiviteit van de werking van de Stichting gewaarborgd en breed gedeeld. Kinderen leren samenwerken en ontdekken het plezier wanneer iedereen de kans krijgt om mee te doen aan de realisatie van één voorstelling. Leerkrachten, ouders en buurtbewoners leren op hun beurt over het belang en de vreugde van de verbeeldingskracht van kinderen.

MISSIE: De missie van Stichting Kunst in de Klas is kinderen bewust te maken van de kracht van hun verbeelding en creativiteit door kinderen te laten nadenken als een kunstenaar en zo hun eigen talenten en vaardigheden te ontdekken én te vergroten.

VISIE: De visie achter deze missie is dat verbeeldingskracht geen luxe is, maar een noodzaak voor de ontwikkeling van een kind tot actieve en geëmancipeerde burger, vrij van vooroordelen en sociale belemmeringen.

1.3 Ambities seizoen 2023

Na vier succesvolle seizoenen (2016-2020) en één (2021-2022) waarin de pandemie het ons moeilijk maakte, bereidt de Stichting zich voor op een nieuw seizoen waarin de nadruk ligt op het opnieuw verbinden en enthousiasmeren van leerlingen die met name op scholen in achterstandswijken veel geleden hebben en vaak zelfs onzichtbaar waren. Door de negatieve effecten van corona merkt de Stichting dat het animo voor kunsteducatie juist op die scholen enorm groot is. De Stichting wil hier graag gehoor aan geven.

De vraag naar de projecten van Kunst in de Klas is groot. Ook is er vanuit kunstopleidingen een groeiende vraag naar stageplekken en tonen professionele kunstenaars meer interesse in Kunst in de Klas. Na de pandemie zijn de basisscholen hard aan het werk geweest om het reguliere curriculum in te halen en weer op de rails te krijgen. Enerzijds om die reden en anderzijds om de kwaliteit van de projecten en de financiële draagkracht van de Stichting te waarborgen, kiest de Stichting ervoor om in seizoen 2023 twee projecten uit te voeren, waarvan één in Arnhem en één in Maastricht. Daarbij kiest de Stichting bewust voor scholen waar de nood voor cultuureducatie het hoogst is.

Daarnaast investeert de Stichting in 2023 opnieuw in het organiseren van de kunstmarkt. De kunstmarkt wordt opgezet om kinderen en ouders kennis te laten maken met het culturele

aanbod van instellingen in de lokale omgeving en de regio, zodat kinderen zich ook na afloop van een KiK-project creatief verder kunnen ontwikkelen.

Begin dit jaar heeft de Stichting een vaste zakelijke coördinator aangenomen. Voor deze nieuwe functie, maar ook voor haar bestaande team van medewerkers, wil de Stichting meer financieel draagvlak creëren, zodat al het betrokken personeel een volwaardige vergoeding voor hun diensten kan ontvangen. Voorgaande jaren hebben initiatiefnemers Elsie de Brauw en Mieke Nijboer vrijwillig en de andere medewerkers voor een gereduceerd tarief gewerkt. De beoogde professionaliteit brengt hogere kosten met zich mee, die we door bijdragen van zowel lokale als nationale fondsen, van BIS-gezelschappen in de regio, en van de deelnemende scholen trachten te zullen financieren.

In de volgende hoofdstukken zal verder worden ingegaan op de ambities en de verschillende programmaonderdelen van het Kunst in de Klas seizoen 2023.

2. Noodzaak Kunst in de Klas

2.1 Maatschappelijke context van Kunst in de Klas

Het volgende seizoen van Stichting Kunst in de Klas is gericht op kinderen van basisscholen in achterstandswijken. Deze kinderen hebben vaker te maken met complexe thuissituaties en hebben het daardoor op school beduidend moeilijker dan leerlingen die onderwijs krijgen in andere wijken. Uit onderzoek blijkt dat in achterstandswijken 93% van de leerkrachten kinderen signaleert met problemen, terwijl dit in reguliere wijken 59% is.¹

Opgroeien in een achterstandssituatie heeft niet alleen negatieve gevolgen voor het welzijn en de schoolprestaties van kinderen, maar ook op het toekomstperspectief.² Wie geboren wordt in een achterstandssituatie blijft vaak in die situatie, letterlijk en figuurlijk. Normen die thuis heersen, worden door het kind geïnternaliseerd, zonder dat het ooit de gelegenheid heeft gekregen kennis te maken met andere normen, of zelfs: even helemaal geen normen.

Juist daarom richt Stichting Kunst in de Klas haar activiteiten met name op deze kinderen. In de drie weken dat Kunst in de Klas op de school actief is, worden de gebruikelijke werkmethoden deels aan de kant gezet en komen docenten en kinderen tot nieuwe inzichten over zichzelf én elkaar. Kunst in de Klas bevrijdt kinderen tijdelijk van predestinerende normen

¹ MWM2 in opdracht van het Jeugdeducatiefonds, Stichting Kinderpostzegels Nederland en ABN AMRO Foundation. *Armoede in de klas* (2019)

² Hair, N.L., Hanson, J.L., Wolfe, B.L. & Pollak, S.D. *Association of child poverty, brain development, and academic achievement*. *JAMA Pediatrics*, 169(9), 822-829. (2015); Jong, J.D. *Kapot moeilijk: een etnografisch onderzoek naar opvallend delinquent groepsgedrag van Marokkaanse jongens*. Amsterdam: Aksant (2007)

en de beperkingen van hun thuissituaties of sociaaleconomische afkomst. Kinderen ervaren dat ze méér zijn dan het etiket dat ze opgeplakt hebben gekregen en dat er een andere wereld bestaat dan de realiteit van alledag. Tijdens de projecten van Kunst in de Klas draait het niet om braaf zijn of hoog scoren, maar om het uiten van creativiteit en eigenzinnigheid een manier die bij het kind past. Even niet dat ‘moeilijke’ meisje zijn, maar de stralende zon op het toneel. Niet dat jongetje uit een asielzoekerscentrum maar de baas van de kaartverkoop.

2.2 Belang van Kunst in de Klas voor ontwikkeling van het kind

Onderzoek wijst uit dat theatereducatie de sociale en culturele ontwikkeling van een kind stimuleert.³ Door middel van theater leert een kind in teamverband te werken, zich te uiten, te discussiëren en te bewegen.⁴ Kunst- en theatereducatie traint het empathisch vermogen en de cognitieve vaardigheden: waarnemen, verbeelden, conceptualiseren en analyseren. Deze vaardigheden staan in dienst van de ontwikkeling van het (zelf)bewustzijn van kinderen. Op die manier kan kunsteducatie een basis leggen voor zelfstandig, creatief en genuanceerd burgerschap.⁵

Ondanks de bewezen positieve effecten is er een gebrek aan kwalitatief goed kunstonderwijs op basisscholen. Dit is met name het geval bij scholen in achterstandswijken. Uit de Monitor Cultuuronderwijs 2018-2019 blijkt dat er een kleine vooruitgang is geboekt ten opzichte van 2016, maar dat er nog steeds veel aandacht nodig is voor creativiteitsontwikkeling op basisscholen.⁶ Zo bestaat het cultuuronderwijs voor 33% uit incidentele losstaande vakken, en is het aantal beschikbare uren voor cultuurcoördinatie voor scholen met een coördinator slechts 30 uur per jaar gemiddeld.⁷ Voor scholen zonder cultuurcoördinator ligt het gemiddelde op 10 uur per jaar.⁸

Omdat de schoolinspectie de nadruk legt op cognitieve resultaten besteden leerkrachten de meeste tijd aan vakken als rekenen en taal. Daarbij ontbreekt het hen ook vaak aan de vakinhoudelijke deskundigheid die nodig is om goed kunstonderwijs te geven.⁹ Ze willen wel, maar ze kunnen niet altijd. Het blijft zodoende vaak bij voorlezen, een film kijken en

³ Heusden, van, B. *Wat leren we van cultuuronderwijs?* (Rotterdam: Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam, 3-5. (2011)

⁴ Wright, P.R. *Drama education and the development of self: Myth or reality?* Social Psychology of Education 9. (2006)

⁵ Heusden, van, B. *Wat leren we van cultuuronderwijs?* (Rotterdam: Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam, 3-5. (2011)

⁶ Van Essen, M., Termorshuizen T., Van der Broek, A. *Monitor cultuuronderwijs primair onderwijs 2018-2019* (2019).

⁷ Idem, 21, 39

⁸ Idem, 22

⁹ Van Hoorn, M., Ros, B., Van Weerden, J., Schönau, D., Hagenaars, P., Meewis, V., & IJdens, T. *Cultuureducatie: een kwestie van onderwijskwaliteit* (2012)

kinderliedjes zingen. Zaken die kunstonderwijs faciliteren, zoals de poppenkast of verkleedkist, zijn verdwenen uit de klas.

Stichting Kunst in de Klas wil met haar projecten kunsteducatie weer terugbrengen naar de basisschool. Het brengt een diversiteit van kunstenaars – acteurs, regisseurs en beeldend kunstenaars - naar de klas die de kinderen stimuleert om hun eigen creativiteit en verbeelding te ontdekken en zichzelf op sociaal vlak te ontwikkelen. Kinderen van alle klassen krijgen ongeacht sociaaleconomische of culturele achtergrond allemaal de kans om hun eigen talenten en vaardigheden te ontwikkelen. Iets wat ze van huis uit vaak niet aangeboden krijgen.

Door de gehele school bij het project te betrekken, draagt Kunst in de Klas niet alleen bij aan de creatieve ontplooiing van de kinderen, maar laat het ook leerkrachten kennismaken met verschillende vormen van kunsteducatie. Tijdens het project en na afloop wordt met de leerkrachten gesproken over verschillende, eenvoudige manieren waarop kunst- en cultuureducatie kunnen worden gebruikt om kinderen op een andere manier bij de les te betrekken en te helpen in hun sociale en creatieve ontwikkeling.

3. Werkwijze Kunst in de Klas: kinderen zijn de baas

Kunst in de Klas heeft een unieke vorm van kunsteducatie ontwikkeld waarin kinderen worden meegenomen in het proces van het maken van een theatervoorstelling dat volledig uitgaat van de creativiteit van de kinderen zelf. Kinderen bepalen zelf de inhoud en de vorm van het verhaal en welke rol ze op zich nemen in het project: acteren, zingen, dansen, kostuums maken, decor bouwen, techniek verzorgen, etc. Begeleid door een team van professionele kunstenaars en kunststudenten van toneelacademies en kunstopleidingen, worden de kinderen uitgedaagd na te denken als een kunstenaar. Ze ontdekken en ontwikkelen hun eigen verbeeldingskracht en handelingsperspectief. Deze formule is meerdere seizoenen succesvol gebleken en zal ook worden gebruikt voor de projecten in 2023.

Het maken van een theatervoorstelling ligt aan de basis van deze vorm, omdat binnen een theatervoorstelling alle kunstdisciplines en materialen aan bod komen: tekenen, schilderen, ontwerpen, naaien, bouwen, acteren, dansen, zingen, storytelling, muziek maken, regisseren. Daarnaast zijn de initiatiefnemers van Kunst in de Klas ieder werkzaam in één van de kunstendisciplines en hebben zij veel ervaring in hun vakgebied opgebouwd.

3.1 Samenwerking met basisscholen

Samenwerkingen met basisscholen komen in Maastricht tot stand in samenwerking met MosaLira. In Arnhem werkt de stichting nauw samen met de gemeente en de organisatie Kunstbedrijf. Kunst in Klas is daarnaast zelf ook actief in het werven van scholen en heeft zich stevig geïntegreerd in het netwerk van gemeenten en basisscholen. Gemeenten kunnen zelf scholen aandragen en basisscholen kunnen zich ook zelf aanmelden voor een project. Uiteindelijk kiest het KiK-team een school waar de behoefte aan het project het grootst is en waar de planning van de school en de kunstacademies het beste samen komen.

Voor de start van het project komt het KiK-team van professionele kunstenaars naar een basisschool toe om samen met de leerkrachten een traject te ontwikkelen dat past bij de behoeftes en eventuele problemen van de school. Omdat de hele school bij het project betrokken wordt, krijgen alle kinderen de kans om mee te doen. Kunsteducatie wordt daarmee op natuurlijke wijze geïntegreerd in het lespakket van kinderen op school.

3.2 Opzet en aanpak van een Kunst in de Klas project

Een KiK-project duurt vijf weken, waarvan de laatste drie weken worden besteed aan het daadwerkelijk ontwikkelen van een theatervoorstelling. 's Ochtends wordt het reguliere lesprogramma gevolgd, de middag is voor Kunst in de Klas. Uit praktijkervaring bij voorgaande basisscholen is dit de meest ideale vorm gebleken. Op deze manier raken de leerkrachten niet te veel lestijd kwijt en vermengt het Kunst in de Klas project zich op natuurlijke wijze met het dagelijks onderwijs. Mocht het voor een school lastig zijn deze duur en indeling te realiseren, dan is KiK flexibel en denkt het samen met de school na over andere mogelijkheden.

Elk project wordt begeleid door een team van Kunst in de Klas. Dit team bestaat uit drie kunstprofessionals, idealiter een combinatie van theatermakers en beeldend kunstenaars, en een assistent vormgeving. Alle professionals krijgen een training en voorbereiding van één of meerdere initiatiefnemers voor ze aan het project meedoen of zelf een kunstproject kunnen leiden. Het team wordt aangevuld met zeven tot tien studenten van lokale theater- en/of

beeldende kunstacademies. In Maastricht zijn dat studenten van de Toneelacademie Maastricht en in Arnhem studenten van ArtEZ.

Vaak doet tijdens een KiK-project heel de school mee. Wanneer de school te groot is, wordt er gewerkt met meerdere klassen. Om ervoor te zorgen dat alle kinderen genoeg ondersteuning krijgen van het KiK-team is 150 het maximum aantal leerlingen.

Het proces

Week 1: Het KiK-team komt kennismaken met het lerarenteam op school. Er wordt gesproken over de behoeftes van de school, eventuele problemen, zaken waaraan extra aandacht besteed moet worden. Ook wordt er gewerkt aan de band met de leerkrachten en worden zij op het project voorbereid. De studenten worden hier deels bij betrokken. Het KiK-team maakt een analyse van de school door de kinderen en de dynamiek in de groep te observeren. Op basis daarvan wordt er een geschikt verhaal gekozen. KiK gaat altijd uit van een verhaal dat niet ontsproten is aan de dagelijkse realiteit, maar kiest voor verhalen waarbij fantasie essentieel is. Tot nu toe waren verschillende Griekse mythes bijvoorbeeld vaak het uitgangspunt. Het verhaal dient als basis voor de uiteindelijke voorstelling.

Week 2: Het KiK-team maakt een inventarisatie van de praktische mogelijkheden op de school. Welke ruimtes zijn er beschikbaar: waar wordt het atelier gevestigd, waar kan gerepeteerd worden, waar voeren we de voorstelling op? Welke materialen en voorzieningen heeft de school zelf? In welke mate zijn er ouders of buurtgenoten die kunnen helpen en/of in benodigdheden kunnen voorzien? Het geselecteerde verhaal wordt bewerkt tot voorleesverhaal voor de kinderen op school. Leerkrachten lezen het verhaal voor in de klas.

Week 3: Dit is de week waarin de kinderen aan de slag gaan. Het KiK-team splitst zich op in kleine groepjes die met de kinderen gaan samenwerken. Aan de kinderen wordt gevraagd het voorleesverhaal in eigen woorden na te vertellen. Wat is de kinderen opgevallen? Wat vinden ze belangrijk in het verhaal? Wat vinden ze gek of leuk? Door het doen van theateroefeningen leert de groepsbegeleider de kinderen beter kennen. Waar liggen de verborgen talenten van het kind? Wat vindt het kind moeilijk? Waar is het goed in? Rollen worden verdeeld. Grotere rollen worden met anderen gedeeld, zodat niet één enkel kind de hoofdrol heeft. Elk kind kan zelf bepalen hoe uitgebreid zijn/haar/hun rol is.

Week 4: Er wordt volop gerepeteerd en het atelier is in bedrijf. Er worden decors, kostuums en rekvisieten gemaakt. Affiches, flyers en kaartjes worden ontworpen. Er wordt nagedacht over licht en geluid. Er wordt geoefend met zang en dans. Voor elk onderdeel geldt dat de ideeën en behoeftes van de kinderen leidend zijn. De kunstenaars zijn er om de kinderen te stimuleren en te helpen met de praktische uitvoering en het behouden van het overzicht. De theaterstudenten staan met de kinderen op het podium in een ondersteunende rol. Hierdoor

kunnen kinderen zich op het toneel veilig voelen en hoeven ze de teksten niet letterlijk uit hun hoofd te leren.

Week 5: Ouders en buurtgenoten worden nieuwsgierig, komen kijken op school en bieden soms hun hulp aan. Leerkrachten durven zich meer en meer van hun creatieve kant te laten zien. De spanning op school stijgt naarmate de première nadert. Er wordt nog hard gerepeteerd en de laatste hand aan kostuums en decor wordt gelegd. En dan is het zover. Ouders, opa's en oma's, buurtgenoten en oud-scholieren komen samen om de kinderen te zien schitteren. Vaak is de belangstelling zo groot dat er een tweede voorstelling wordt georganiseerd. Na afloop heerst bij zowel de kinderen als het publiek grote euforie. Na de voorstelling ruimt het KiK-team samen met de kinderen alles op: samen opbouwen is ook samen inpakken. Het afbouwen en opruimen is tevens een belangrijke manier voor het kind om afscheid te nemen van het project.

In de week na de voorstelling komt het KiK-team nog een keer langs om te evalueren met de kinderen en met de leerkrachten. Wat heeft het project opgeleverd? Welke problemen zijn overwonnen? Hoe kan de ontstane positiviteit worden behouden? Wat ging er niet goed? Hoe gaat de school verder invulling geven aan kunsteducatie op school? Deze ervaringen worden tot nu toe mondeling gedeeld. Voor de projecten in 2023 is de ambitie om deze te verwerken tot een verslag dat door het KiK team wordt opgesteld en gedeeld kan worden met de school en met de andere medewerkers van Kunst in de Klas.

De Kunstmarkt

Na afloop van de voorstelling wordt er op de scholen een kunstmarkt georganiseerd. De kunstmarkt is een moment waarop alle culturele instellingen uit de buurt hun aanbod kunnen delen met de kinderen en ouders. Na afloop van een KiK-project is de creativiteit van kinderen aangewakkerd en willen ze graag op toneel, dansles of schildercursus. Dankzij de kunstmarkt weten zij en hun ouders waar dat kan. Regionale theaters en musea worden ook uitgenodigd om mee te doen en hun programmering te delen.

4. Impact van Kunst in de Klas

Kunst in de Klas projecten zijn enorm waardevolle ervaringen voor kinderen. Naast het feit dat kinderen in direct contact worden gebracht met kunstenaars, dragen de projecten ook bij aan een veiligere en meer plezierige omgeving voor kinderen om zichzelf te ontwikkelen. Omdat de hele school, de ouders en de buurt bij het project worden betrokken, krijgen kinderen van verschillende kanten het vertrouwen om nieuwe facetten van zichzelf te ontdekken. Deze betrokkenheid bevordert niet alleen de creatieve ontwikkeling van de kinderen, maar ook de

sfeer op school, de relaties tussen kinderen en leerkrachten, tussen ouders onder elkaar en met hun eigen kinderen, en de omgeving en sfeer in de buurt. Daarnaast verhoogt het de kans dat kinderen op latere leeftijd ook nog actief zijn met kunst, open staan voor nieuwe uitdagingen, en het vreemde niet schuwen.

4.1 Wat biedt Kunst in de Klas kinderen?

Kunst in de Klas heeft inmiddels op elf basisscholen een voorstelling gemaakt. De belangrijkste observaties van de impact van het project op de kinderen zijn als volgt samengevat:

- Doordat de kinderen werd gevraagd zich in te leven in een rol konden ze zich beter in een ander verplaatsen. Richting klasgenoten toonden zij meer **empathie**.
- Kinderen werden in de loop der weken steeds **ambitieuzer**. Ze gingen groter denken; decors en kostuums werden bijvoorbeeld steeds uitbundiger. Ook verzonnen zij steeds meer eigen teksten. Een korte rap werd steeds langer.
- Kinderen kregen meer **zelfvertrouwen**. Waar ze de eerste dagen nog een 'dat-kan-ik-niet-houding' hadden, werden ze in de loop van het proces juist steeds enthousiaster om nieuwe en uitdagende dingen te proberen.

Laura (9): "Ik speelde de zon en Prometheus kreeg van mij een straal. Dan ging ik weer af. Maar toen bedacht ik dat de zon er toch de hele dag is? En toen mocht ik de hele voorstelling de zon zijn en op het podium staan."

- Kinderen gingen met **meer plezier** naar school, de sfeer op school veranderde ten goede.

Achmed (8): "Ik vind school stom. Aan het eind van de dag moeten we van de meester de dag een cijfer geven. Ik geef altijd een één. Ook het buitenspelen. Toen ze er waren was het zo leuk, ik gaf elke dag een tien."

- Kinderen ontdekten **verborgen talenten** in zichzelf.

Win Chong (7): "Ik wilde niet op het podium, maar ik mocht in het atelier. In vond de naaimachine zo leuk. Ik heb wel bijna alle kostuums genaaid."

- Kinderen die er normaal gesproken 'niet bij hoorden', maakten in deze nieuwe situatie **makkelijker contact** met anderen. De basis voor vriendschappen werd gelegd.

Carlos (11): "Jaimy en ik hebben altijd ruzie. We wilden allebei de adelaar zijn. Toen zeiden ze, dan zijn jullie toch samen de adelaar? Eerst wilden we dat niet, maar we kregen een heel mooi adelaarspak. Daar pasten we samen in. Nu spelen we samen."

- Kinderen werden **uitgedaagd om oplossingen voor problemen** te vinden. Ze leerden dat er meerdere wegen naar Rome leiden.

Ezra (10): "Elsie vroeg: wie speelt er een muziekinstrument? Ik stak mijn vinger op, maar eigenlijk had ik nog maar één gitaarles gehad. Ik speelde toch in het orkest."

- Kinderen voelen zich **zelfstandiger**, conformeren zich minder naar het beeld dat ouders of leerkrachten van hem of haar hebben.

Jochem (11): "Na het project heb ik bedacht dat ik toch naar een andere middelbare school wil, want daar hebben ze toneel. Nu moet ik wel verder fietsen, maar dat geeft niet."

4.2 Wat doet Kunst in de Klas met leerkrachten?

Hoewel Kunst in de Klas in eerste instantie om de kinderen draait, heeft het project ook positieve impact op de leerkrachten. Deze impact komt uiteindelijk weer ten goede aan de kinderen. Hieronder volgen de belangrijkste punten:

- Leerkrachten ontdekken verborgen talenten bij hun leerlingen en onderbelichte eigenschappen komen tevoorschijn. Eigenschappen die in een normale lessituatie als hinderlijk worden ervaren, blijken in een theaterlijke setting juist heel nuttig.

Leerkracht groep 5: "Ik had nooit verwacht dat Jeffrey, een autistisch jongetje uit mijn groep, ooit mee zou doen. Maar ze vroegen hem wat hij wilde spelen. Hij heeft een dwingende fascinatie voor honden, dus hij zei: 'ik wil een hond spelen'. Toen werd hij de hond van Odysseus, en was niet van het podium af te slaan. Dat had ik nooit verwacht."

- Leerkrachten merken dat de dynamiek tussen kinderen verandert. Er is minder ruzie in de klas en meer saamhorigheid. Dat maakt het lesgeven makkelijk en leuker.

- Verwachtingspatronen worden doorbroken, dit maakt het voor leerkrachten makkelijker een kind te ondersteunen.

Juf Geria, groep 5: "Dylan is selectief mutistisch, hij gaat echt niets zeggen, dacht ik. Kunst in de Klas daagde hem uit door met hem te improviseren en toen bedacht hij zijn eigen tekst, die hij ook heeft uitgesproken tijdens de voorstelling. Een grote overwinning voor hem."

- Leerkrachten maken kennis met andere vormen van kunstuitingen.
- Leerkrachten ervaren dat het soms verfrissend en effectief kan zijn om flexibel te zijn en af en toe af te wijken van de vaste lesmethode.
- Leerkrachten worden aangemoedigd zelf mee te doen aan het project en hun eigen creativiteit te ontwikkelen.

4.3 Wat doet Kunst in de Klas met ouders en de buurt?

Ouders zien hun kinderen enthousiast thuiskomen van school, vol verhalen over het project. Dat wekt hun interesse. In de buurt worden posters van de voorstelling opgehangen en flyers uitgedeeld. Iedereen is welkom om een kijkje te komen nemen op school. Zo geeft KiK een sterke impuls aan **community building**. Dit komt uiteindelijk ten goede aan de ontwikkeling van kinderen.

- Ouders komen langs in het atelier om te helpen met het naaien van kostuums, met het schilderen van het decor of met het doen van andere klusjes. Op deze manier komen ze op een spontane en ongedwongen manier in contact met andere ouders. Dankzij een gezamenlijk doel ontstaat er saamhorigheid.
Shermine, moeder van Zarah: "Ik ken geen andere ouders. Zarah vroeg of ik wilde helpen. Ik ben gegaan. Het was leuk met de andere moeders."
- Voor sommige ouders is de eindvoorstelling de aanleiding om voor het eerst de school van hun kind te bezoeken. Het neemt een drempel weg voor vervolgbezoek.
Wim, directeur basisschool: "Toen KiK vroeg: 'Hoeveel ouders verwacht je op de uitvoering?', zei ik: 'je mag al blij zijn als het er tien zijn.' Maar alle drie de voorstellingen zaten bomvol. Voor veel ouders was het de eerste keer dat ze op school kwamen."
- Ouders zien hun kind stralen op een unieke manier, ze beseffen dat hun kind misschien wel meer kan of durf dan ze dachten.
Rob, vader van Milan: "Ik was zo verbaasd om Milan te horen in zijn rol als Bacchus. Hij had het allemaal zelf verzonnen en stond daar zo stoer! Ik wist niet dat 'ie het in zich had."
- Buurtgenoten bieden spontaan hulp aan en het project wordt *the talk of the town*, het scheidt een band.
Elsie: "In Amersfoort wilden we de goden op hoge stoelen laten zitten. De lokale

tennisvereniging bood aan de scheidsrechtersstoelen van de baan te halen. Het dorps huis uit Tuil leende ons hun geluidsinstallatie.”

- De voorstelling is een hoogtepunt waar iedereen, kinderen, leerkrachten, ouders en buurtbewoners de kans krijgen een ervaring met elkaar te delen en een collectieve herinnering te maken die de sociale cohesie versterkt.

4.4 Wat biedt Kunst in de Klas kunstacademies en studenten?

De toneelacademie krijgt de kans om haar maatschappelijke verantwoordelijkheid te tonen én actief te maken door Kunst in de Klas te implementeren in het curriculum van de opleiding als stageplek voor studenten. Stagelopen bij Kunst in de Klas biedt studenten de kans om de passie voor hun vak over te brengen op kinderen en een rolmodel te zijn. Studenten komen dichterbij de realiteit van onze maatschappij en leren de problematiek in achterstandswijken kennen. Ze raken op die manier geïnspireerd om meer maatschappelijk geëngageerd te zijn.

Daarnaast leren studenten hoe het is om met kinderen te werken en doorlopen ze het gehele proces van het maken van een theatervoorstelling. Samen met de kinderen bedenken ze scènes, schrijven ze mee aan het script, bouwen decor, ontwerpen kostuums, componeren muziek, en ga zo maar door. Ze zijn regisseur, zanger, setdressers, coaches, sjouwers en dansers tegelijkertijd. Ze leren plannen, problemen oplossen en doorpakken. Van hen wordt gevraagd flexibel en creatief te zijn, ook buiten hun specialisatie om.

Lieke: “Het is zo dankbaar om met kinderen te werken en ze hun eigen kracht te laten ontdekken.”

Abdul: “Ik heb geleerd dat het voor kinderen ontzettend veilig kan zijn om een rol te spelen. Ze krijgen er zelfvertrouwen van.”

Marit: “Op de laatste dag moesten de kinderen huilen omdat het was afgelopen. En ik kreeg een stapel tekeningen. Het was heel bijzonder om voor hen een rolmodel te mogen zijn. Dat had ik niet verwacht.”

Ragna: “Op de school waar ik meewerkte, waren er veel kinderen uit een asielzoekerscentrum. Ik ben daar ook naar toe geweest. Het was zo indrukwekkend. Door ons theaterproject waren de kinderen van daar even in een andere wereld.

Yvette, hoofd Amsterdamse Toneelschool en Kleinkunstacademie: “In deze tijd zijn we verplicht contact te maken met de wereld. We willen naar de mensen toe, en niet wachten tot zij naar ons komen.”

Rob, directeur Toneelacademie Maastricht: "Het is fijn om naar buiten te treden en iets te kunnen betekenen voor je eigen stad."

5.

Activiteiten Kunst in de Klas seizoen 2023

5.1 Twee kunstprojecten met kunstmarkten op twee basisscholen in Arnhem en Maastricht

Om haar kwaliteit en duurzaamheid te waarborgen, heeft Stichting Kunst in de Klas voor seizoen 2023 gekozen voor twee projecten, waarvan één in Arnhem en één in Maastricht. De voorbereidingen hiervoor zijn reeds begonnen en de daadwerkelijke uitvoeringen zullen plaatsvinden in het najaar van 2023. De Stichting richt zich opnieuw op scholen waar de leerlingen een extra impuls hard nodig hebben voor hun ontwikkeling en het bestendigen van hun toekomstperspectief. Op dergelijke scholen is het aanbod van kunstonderwijs laag. Kunst in de Klas projecten zijn daarom van enorm grote waarde voor de leerlingen.

Hieronder volgt een korte uiteenzetting van het geplande project:

1. Basisschool Arnhem

Vanaf december 2022 wordt er in samenwerking met Miriam van Meer gezocht naar een geschikte basisschool voor het najaar van 2023. Voor dit specifieke project wordt samengewerkt met Toneelgroep Oostpool.

Het KiK-team bestaat uit:

- Kunstprofessionals: Hannah Boer (actrice), Mette Oskamp (actrice), Rosanne Groenendijk (performancekunstenaar en beeldend kunstenaar)
- Studenten van de afdeling muziektheater van ArtEZ

2. Basisschool Maastricht

Momenteel wordt er in samenwerking met MosaLira gezocht naar een basisschool in Maastricht. Gesprekken met de Toneelacademie Maastricht verlopen voorspoedig. Toneelgroep Maastricht ondersteunt het project productioneel, financieel en technisch, o.a. middels het aanleveren van techniek en technici. Ook het project in Maastricht zal plaatsvinden in het najaar van 2023.

Het KiK-team bestaat uit:

- Kunstprofessionals: Jennifer Welts (actrice), Marieke Giebels (actrice), Rosanne Groenendijk (performancekunstenaar en beeldend kunstenaar), Ivo van Megen (regisseur en docent)
- Studenten van de acteursopleiding van de Toneelacademie Maastricht

De kunstmarkt

Zoals uiteengezet in paragraaf 3.2 wordt er in het weekend na afloop van de voorstellingen op de school een kunstmarkt georganiseerd. De kunstmarkt is een moment waarop alle culturele instellingen uit de buurt hun aanbod kunnen delen met de kinderen en ouders. Na afloop van een KiK-project is de creativiteit van kinderen aangewakkerd en willen ze graag op toneel, dansles of schildercursus. Dankzij de kunstmarkt weten zij en hun ouders waar dat kan. Regionale theaters en musea worden ook uitgenodigd om mee te doen en hun programmering te delen.

5.2 Inhoudelijke doelstellingen seizoen 2023

Het programma van Kunst in de Klas heeft het doel om op twee basisscholen in kansarme wijken in Arnhem en Maastricht twee kunstprojecten en twee kunstmarkten te realiseren, die in totaal circa driehonderd kinderen in contact zullen brengen met de kracht van hun eigen verbeelding en het werken met kunstenaars. Onder begeleiding van een team van kunstprofessionals en kunstenaars in opleiding maken kinderen uit verschillende klassen gezamenlijk een theatervoorstelling. Ze leren hun creativiteit te gebruiken, hun eigen talenten en vaardigheden te ontdekken en verder te ontwikkelen. Daarvoor richt Kunst in de Klas zich specifiek op kinderen die te maken hebben met complexe thuissituaties of beperkingen door

hun migratie of sociaaleconomische achtergrond. Met haar projecten wil de Stichting deze kinderen de kans geven om aan hun dagelijkse problematiek te ontsnappen en een andere kijk op zichzelf en hun toekomst te ontwikkelen. Het uiteindelijke doel is om bij de kinderen een bewustwording te creëren van hun eigen creativiteit en handelingsperspectief te bieden, zodat zij weerbaarder worden en actiever mee kunnen doen op school én in de samenleving.

Onderliggend aan deze doelstelling is de ambitie om een veilige omgeving te creëren voor kinderen om zich duurzaam te ontwikkelen en zich door middel van verbeelding met elkaar te verbinden. Door de hele school, ouders, familieleden en de buurt bij het project te betrekken draagt Kunst in de Klas bij aan een gevoel van saamhorigheid en gedeelde verantwoordelijkheid voor elkaar, de school en de buurt. Een hechtere omgeving biedt kinderen de veiligheid om een andere kant van zichzelf te ontdekken en een langdurige verbinding met kunst aan te gaan. De kunstprofessionals en studenten dienen als belangrijke rolmodellen voor kinderen. De kunstmarkt die na afloop van het project wordt georganiseerd, stelt kinderen en ouders in staat om ook na het project actief met kunst bezig te zijn. De kans dat kinderen zich op latere leeftijd blijven ontwikkelen en interesseren in kunst wordt daarmee aanzienlijk verhoogt.

Daarnaast focust Kunst in de Klas zich op het vergroten van de maatschappelijke betrokkenheid door kwalitatief goed cultuuronderwijs voor basisschoolkinderen. Met haar projecten wil de Stichting de sociale dialoog over het belang van kunstonderwijs voor de ontwikkeling van kinderen stimuleren. Tegelijkertijd wil het daarmee ook een groter financieel en maatschappelijk draagvlak voor kunstonderwijs in Nederland creëren dat ten goede komt aan de ontwikkeling van kinderen. De Stichting streeft naar structurele samenwerkingen en medefinanciering vanuit kunstacademies en culturele organisaties.

Op die manier geeft Kunst in de Klas een belangrijk signaal af: dat we allemaal iets meer naar elkaar en onze kinderen om moeten kijken en dat kunst daarbij kan helpen. Kunst geeft ons de verbeelding om op een andere manier naar onszelf en anderen te kijken.

6. Begroting Kunst in de Klas

6.1 Begroting

Zie de bijlage voor de begroting.

6.2 Toelichting op de begroting en dekkingsplan

De totale begroting voor de projecten van Kunst in de Klas voor seizoen 2023 komt uit op €61.842. Deze begroting is opgesteld exclusief BTW en omvat twee kunstprojecten op twee basisscholen en de organisatie van twee kunstmarkten.

De totale projectkosten zijn €44.692 en behelzen 72,27% van de totale begroting. De personeelskosten binnen de projectuitgaven zijn €36.000 (58,21% van totale begroting). Honoraria voor kunstprofessionals zijn gebaseerd op een projectprijs van €5000 per project in plaats van een uurtarief, omdat projecten van elkaar verschillen van karakter en de voorbereidingstijd uit ervaring aanzienlijk is. Het traject is intensief en begint vanaf het moment van contact met de betrokkenen (basisschool, kunstacademie en BIS-gezelschap) en eindigt tot na de uiteindelijke voorstellingen met de kunstmarkt en een evaluatie.

De materiële projectkosten zijn €5.997 (9,7% van totaalbegroting). Technische ondersteuning wordt zonder kosten aangeboden door de deelnemende BIS-gezelschappen.

Vaste organisatiekosten bedragen €17.150 en maken 27,73% uit van de begroting.

Dekking komt voort uit donaties van fondsen en bijdrages van BIS-gezelschappen Toneelgroep Maastricht en Toneelgroep Oostpool. Stichting Melanie heeft €10.000 toegekend, Dioraphte €17.112 en de C.S. Oolgaardstichting €4730. De aangevraagde bijdragen zijn gebaseerd op de gemiddelde bijdragen die de fondsen voor soortgelijke projecten toekennen. We vragen van u een bijdrage van €10.000. Dit is 16,17% van de totaalbegroting.

6.3 Financiële duurzaamheid Kunst in de Klas

Om de financiële draagkracht van Kunst in de Klas voor de toekomst te bestendigen is de Stichting structurele samenwerkingen aangegaan met twee BIS-gezelschappen en twee kunstopleidingen in de regio's Arnhem en Maastricht, met het vooruitzicht op verdere samenwerkingen met BIS-gezelschappen en kunstacademies in de regio's Rotterdam, Amsterdam en Utrecht. De BIS-gezelschappen Toneelgroep Oostpool en Toneelgroep Maastricht dragen vanaf 2023 elk jaarlijks €10.000 bij. Door deze vorm van medefinancieringen poogt de Stichting minder afhankelijk te worden van bijdragen van fondsen en subsidie. Helaas is dit momenteel nog niet genoeg. Daarom vragen we u om uw steun. Deze is voor ons absoluut noodzakelijk om de projecten zoals gepland in seizoen 2023 tot uitvoer te kunnen brengen.

7. Organisatie Kunst in de Klas

Stichting Kunst in de Klas is opgericht met het doel om kinderen te laten meedoen in het creatieve proces van kunst en theater maken. Stichting Kunst in de Klas heeft een ANBI status en een onbezoldigd bestuur en Raad van Advies. De Stichting wordt geleid door Elsie de Brauw. Zij is gevolmachtigd bestuurslid en verantwoordelijk voor het artistieke beleid van de organisatie. Samen met een vast kernteam van medewerkers en regioteams van kunstprofessionals, freelance oproepkrachten en studenten als stagiaires organiseert zij de kunstprojecten en andere activiteiten van de Stichting. Voor de realisatie van de projecten voor seizoen 2023 heeft de Stichting een zakelijk coördinator aangesteld.

Het huidige bestuur bestaat uit: Hetty van der Wal (voorzitter), Bo van Houwelingen (secretaris) en Ruud van Zuilen (penningmeester). Alle bestuursleden zijn nauw betrokken bij de vorming van het beleid van de Stichting, het aangaan van partnerschappen en als financiële adviseurs. De Raad van Advies kent de volgende leden: Alexander Rinnooy Kan, Pauline van der Meer Mohr en Viktorien van Hulst.

7.1 Organisatieteam seizoen 2023

Elsie de Brauw is actrice, initiatiefnemer en artistiek directeur van Kunst in de Klas. Elsie is nauw betrokken bij het trainen en de begeleiding van de verschillende kunstenaars en acteurs die de basisschoolprojecten leiden. Zij heeft elk van hen persoonlijk getraind en overziet de artistieke kwaliteit van de projecten en de voorstellingen.

Dick Molenaar is belastingadviseur bij All Arts in Rotterdam. Hij doet de boekhouding van Stichting Kunst in de Klas en geeft financieel advies.

Nora Ramakers is theatermaker, schrijver en regisseur. Ze studeerde in 2018 af aan de Toneelacademie Maastricht. Als actrice speelde ze o.a. bij het Gentse gezelschap Ontroerend Goed, Het Zuidelijk Toneel en Productiehuis Theater Rotterdam. Met haar eigen werk stond ze onder meer op theaterfestival De Parade, Jonge Harten, Oerol, Over het IJ, Theater aan Zee (BE) en Het TheaterFestival (BE). Nora was eerder betrokken als kunstprofessional bij projecten van Kunst in de Klas in regio Noord-Holland en is vanaf begin 2022 verantwoordelijk voor de zakelijke coördinatie van de Stichting. Nora is tevens werkzaam voor de zusterorganisatie in België.

7.2 Vaste medewerkers seizoen 2023

Hannah Boer is actrice en theatermaker. Ze studeerde aan de Toneelacademie Maastricht en is als maker bij Kunst in de Klas verantwoordelijk voor KiK-projecten in Arnhem en Rotterdam. Als actrice was ze o.a. werkzaam bij Ontroerend Goed, Het Nationale Theater, Oerol en Over het IJ.

Mette Oskamp begon in 2016 aan de opleiding Muziektheater van ArtEZ. De combinatie van jazzmuziek, zang, bastrombone en theater is waarmee ze zich onderscheidt. Tijdens de opleiding liep Mette stage bij Kunst in de Klas en ontwikkelde ze liefde voor het docentschap. Daarom begon ze na haar opleiding aan ArtEZ aan de studie theatereducatie aan de Toneelacademie Maastricht. Als docent theater wil ze zich inzetten om klassenongelijkheid in het basisonderwijs aan te pakken.

Rosanne Groenendijk is performance- en beeldend kunstenaar, fotograaf en filmmaker. Ze studeerde in 2017 af aan de performanceopleiding van de Toneelacademie Maastricht. Rosanne is zowel als theatermaker en als beeldend kunstenaar werkzaam als projectleider bij Kunst in de Klas, met name in Arnhem, Maastricht en Rotterdam.

Marieke Giebels studeerde in 2015 af aan de acteursopleiding van de Toneelacademie Maastricht. Sindsdien speelde zij o.a. bij Het Nationale Theater, Theater Rotterdam en in de Nederlands Oscar-inzending *Tonio*. In 2021 maakte zij de voorstelling *A God That Can Dance*: een 1-op-1- ervaring in haar eigen woonkamer. Marieke is onderdeel van het KiK-team in regio Maastricht.

Jennifer Welts is actrice voor theater en film. Ze speelde o.a. in *Ares*, *Het Huis Anubis* en *Niemand in de Stad*. Jennifer werkt samen met Marieke en Rosanne in de regio Maastricht.

Ivo van Megen studeerde in 1987 af aan de Toneelacademie Maastricht. Van Megen zette zijn eigenzinnige handtekening onder talrijke theater- en operaproducties en werkt met zeer uiteenlopende acteurs: gelauwerde vedetten op internationale festivals, hoogbegaafde middelbare scholieren, jongeren met ernstige vormen van ADHD en autisme en ook – een grote liefde - ouderen met dementie. De laatste jaren maakt van Megen vooral community-art-voorstellingen waarin de persoonlijke verhalen en ervaringen van acteurs zelf centraal staan. Ivo is de spil in het netwerk voor regio Maastricht.